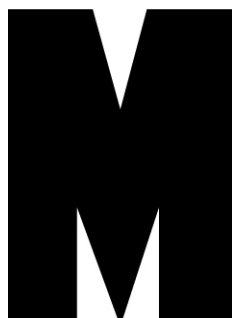

MUZEUM
sztuki
nowoczesnej
w warszawie

Tygrys w ogrodzie Sztuka Marii Prymaczenko

5.04–30.06.2024

Wybrzeże Kościuszkowskie 22

wernisaż: 5.04, godz. 18:00

Przeczarowywała świat, by ludzie żyli tak, jak kwitną kwiaty. Pierwsza w Polsce tak obszerna prezentacja twórczości jednej z najważniejszych ukraińskich artystek XX wieku.

Dbłość o środowisko naturalne i celebrowanie witalności przyrody, troska o dobro wspólne i uważność na uroki codzienności, sądy nad moralnością ludzi i głos sprzeciwu wobec wojny – to tylko niektóre z motywów w twórczości Marii Prymaczenko. 89 prac ukraińskiej artystki dotrze do Warszawy specjalnym transportem z Muzeum Narodowego we Lwowie i zostanie po raz pierwszy zaprezentowane nad Wisłą. Przygotowana przez kuratora Szymona Maliborskiego we współpracy z ukraińskim kolekcjonerem Eduardem Dymyszcem wystawa będzie ostatnią ekspozycją MSN-u w obecnej lokalizacji. Kolejną zobaczymy już jesienią w powstającej u stóp Pałacu Kultury i Nauki nowej siedzibie Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie.

Wystawa powstaje we współpracy z Ukrainą, krajem w stanie wojny. Otwarcie ekspozycji planowane było na 22 marca. Wernisaż odbędzie się jednak 5 kwietnia, a przesunięcie otwarcia o dwa tygodnie jest wynikiem niemożliwych do przewidzenia trudności, jakie pojawiły się podczas przygotowań.

Twórczość Marii Prymaczenko to porywający, surrealistyczny bestiariusz, świat wizualnej baśni pełen rozbudowanych alegorii, gdzie ludzie, zwierzęta i rośliny wzajemnie się przenikają. Artystka, urodzona w 1909 roku we wsi Bołotnia znajdującej się w połowie drogi między Kijowem a Czarnobyłem, na terenie Polesia, przez sześć dekad czerpała z tradycji regionu i przetwarzała ją w unikalny sposób. Odnosiła się tym samym do miejsca swojego pochodzenia oraz do kluczowych wydarzeń naznaczających jej życie, w tym także do wojny

i zagrożenia atomowego. Jej dorobek jednak znacznie wykracza poza wąsko pojętą sztukę ludową, współtworząc dziś narodowe dziedzictwo Ukrainy.

Choć sama Maria Prymaczenko niechętnie opuszczała rodzinne strony, jej praca artystyczna od samego początku znalazła szerokie uznanie w świecie. Dyplom uzyskany na kijowskiej wystawie sztuki ludowej sprawił, że jej malarstwo zaprezentowano w najważniejszych europejskich miastach, od Pragi i Warszawy przez Sofię po Paryż. W 1937 roku dzieła artystki – jako część pawilonu sowieckiego, który wówczas sąsiadował z pawilonem III Rzeszy – trafiły na wystawę światową w Paryżu, mieli szansę podziwiać je Pablo Picasso czy Marc Chagall. Przez całe życie dom Prymaczenko i jego podwórko były miejscem twórczych spotkań i lokalnych wystaw. Jej popularność nie przemijała, UNESCO ogłosiło rok 2009 rokiem Marii Prymaczenko, a wcześniej na cześć malarki nazwano odkrytą właśnie planetoidę. Również dziś fragmenty ogromnego dorobku artystki – to ponad tysiąc prac – możemy oglądać w Londynie czy Nowym Jorku. Warszawska ekspozycja *Tygrys w ogrodzie* wpisuje się w ten światowy trend i jest kontynuacją projektu zapoczątkowanego w Muzeum Narodowym we Lwowie im. Andrzeja Szeptyckiego.

Kluczowe cechy stylu Prymaczenko, takie jak **dekoracyjna linia, intensywne barwy i inspirowane sztuką dawną kompozycje poszczególnych gwaszy** – techniki polegającej na łączeniu farby wodnej z domieszką kredy – składają się na formy, które niejako przeczarowują świat. Nie tyle portretują rzeczywistość, ile starają się ją wspierać i wpływać na jej pomyślny los. Stąd metoda twórcza artystki nie polega na odwzorowaniu wprost doświadczeń czy historii. Posiłkując się słowami samej malarki, można powiedzieć, że tworzyła ona, „by ludzie żyli tak, jak kwitną kwiaty”.

Integralną częścią tej krainy „uczłowieczonych stworzeń”, które często wyrażają sądy moralne czy drwią z ludzkich przywar, pozostaje język. Autorka opisuje poszczególne kompozycje, nadając im znaczące i rozbudowane tytuły. Niektóre z nich są miniaturami poetyckimi, inne przetworzeniami piosenek ludowych, spisanyymi zaklęciami czy dedykacjami dla konkretnych osób. Wszystkie ukazują barwny i harmonijny obraz świata wielkiej wyobraźni, który stał się inspiracją do stworzenia na wystawie w Muzeum przestrzeni dla dzieci. Z ruchomych elementów wziętych z obrazów artystki będzie można skomponować własny – dowcipny i kolorowy – „ogród Marii Prymaczenko”.

Dziś sztuka malarki z Polesia po raz kolejny wyraża emocje epoki, będąc zarówno symbolem ukraińskiego oporu, jak i jednym z kluczowych elementów kulturalnego dziedzictwa tego państwa, zaświadczającym o odrębności od kultury rosyjskiej.

„Zmieniały się status i funkcja tej sztuki: od oficjalnie promowanej wersji ludowości »kuratorowanej« przez władze sowieckie po zestaw obrazów budujących tożsamość narodową Ukrainy. Ten drugi aspekt, zwłaszcza w kontekście napaści i pełnoskalowej wojny wypowiedzianej przez Rosję, nabrał szczególnej aktualności i wręcz symbolicznego znaczenia, choćby ze względu na zniszczenie Muzeum Historii Lokalnej w Iwankowie. To tam na przełomie lat 20. i 30. XX wieku Marija Prymaczenko rozpoczęła swoją drogę twórczą, tam też znajdowały się jej prace. Przed spaleniem budynku mieszkańcom Iwankowa udało się część z nich uratować” – dodaje kurator Szymon Maliborski.

Prezentowane na wystawie prace staną się również punktem wyjścia dla **programu publicznego przygotowywanego wraz z Solidarnościowym Domem Kultury „Słonecznik”**, działającym przy MSN-ie od 2022 roku. Współczesne konteksty związane z dekolonizacją, zagrożeniem atomowym oraz odzyskiwaniem wrażliwości na świat więcej-niż-ludzki to niektóre z tematów, które zostaną podjęte w dyskusjach, na warsztatach oraz poprzez działania artystyczne.

Ekspozycja *Tygrys w ogrodzie. Sztuka Marii Prymaczenko* powstała w oparciu o prace pochodzące z kolekcji Eduarda Dymczyca i jest kontynuacją projektu prezentowanego w 2022 roku w Muzeum Narodowym we Lwowie im. Andrzeja Szeptyckiego. Zaprezentowanie tych dzieł w Polsce jest możliwe również dzięki współpracy z Fundacją Rodziny Prymaczenko, która roztacza opiekę nad dziedzictwem artystki.

Wernisaż wystawy *Tygrys w ogrodzie. Sztuka Marii Prymaczenko* odbędzie się w Muzeum nad Wisłą 5 kwietnia, ekspozycja potrwa do 30 czerwca tego roku.

Marija Prymaczenko (12.01.1909–18.08.1997) była ukraińską artystką zaliczaną do grona twórców ludowych. Zajmowała się malarstwem, haftem oraz ceramiką. Urodziła się we wsi Bołotnia w obwodzie kijowskim, na Polesiu, w utalentowanej artystycznie rodzinie. W dzieciństwie zachorowała na polio. W wyniku powikłań po chorobie nie mogła pracować fizycznie, dlatego zajęła się haftem.

W 1935 roku artystka została przyjęta jako hafciarka do Centralnej Pracowni Eksperymentalnej przy Muzeum Sztuki Ukraińskiej w Kijowie, gdzie rozpoznano jej talent. W tym okresie intensywnie malowała, a jej prace były prezentowane na licznych wystawach, w tym na wystawie światowej w Paryżu w 1937 roku. Mimo światowej kariery, artystka postanowiła wrócić do rodzinnej Bołotni. Dom i otaczająca go przyroda stały się jej główną inspiracją. Nigdy nie wyjeżdżała z tych okolic na długo. Podczas II wojny światowej straciła

kilka najbliższych osób i na następnych kilkanaście lat zawiesiła działalność artystyczną. W latach 50. i 60. jednak wróciła do malarstwa, a w 1966 roku otrzymała Nagrodę Narodową im. Tarasa Szewczenki przyznaną za szczególne osiągnięcia kulturalne.

W 1986 roku – po katastrofie w elektrowni jądrowej – Prymaczenko stworzyła imponujący cykl czarnobylski. Jej rodzinna wieś znalazła się w trzydziestokilometrowej strefie wykluczenia, co miało istotny wpływ na twórczość artystki.

Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO) ogłosiła 2009 rokiem Marii Prymaczenko, na jej cześć nazwano też ulicę w Kijowie i asteroidę. W twórczości Prymaczenko najważniejszy stał się uniwersalny temat walki dobra ze złem. W imaginariu artystki dobro zawsze zwycięża.

Prymaczenko jest uznawana za jedną z najważniejszych artystek sztuki ukraińskiej.

Kurator:

Szymon Maliborski – historyk sztuki, kurator Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie. W latach 2015–2021 współtworzył festiwal WARSZAWA W BUDOWIE, który podejmuje najważniejsze tematy dotyczące życia miasta. Interesuje się metodami współpracy artystów/artystek ze społecznościami lokalnymi oraz działaniami łączącymi praktyki artystyczne i edukacyjne, które realizuje w Parku Rzeźby na Bródnie. W latach 2014–2018 związany z projektem Muzeum na Open'erze, gdzie był m.in.: współautorem wystawy *140 uderzeń na minutę. Kultura rave i sztuka w latach 90. w Polsce* (2016, 2017) i kuratorem wystawy *Jutro będzie wojna?* (2018). Współpracował m.in. z Galerią Labirynt, Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski, ArtBoom Festival czy Visegrad Found. Od 2014 roku pracuje z Danielem Rycharskim przy kolejnych projektach i działaniach, m.in. w Kurówku i Sierpcu. Razem przygotowali wystawy *Strachy* (2019) i *Umarła klasa* (2023).

Współpraca kuratorska:

Eduard Dymyszyc – ukraiński historyk sztuki, kurator, malarz, działacz społeczny, mecenas i filantrop, popularyzator sztuki ukraińskiej w kraju i zagranicą. Ukończył studia w Kijowskim Państwowym Instytucie Sztuki na Wydziale Teorii i Historii Sztuki. W 1988 został członkiem Narodowego Związku Artystów Ukrainy oraz Ukraińskiej Sekcji Międzynarodowego Stowarzyszenia Krytyków Sztuki AICA, UNESCO. W 2019 dołączył do Europejskiej Akademii Nauk, Sztuki i Literatury (EAASH) w Paryżu, a rok później został wyróżniony honorowym członkostwem Narodowej Akademii Sztuk Ukrainy. Był kuratorem wielu projektów artystycznych m.in. wystawy w Muzeum Narodowym im. Andrzeja Szeptyckiego we Lwowie: Mykoły Hłuszczynki *Barwy XX wieku* (2021), Marii Prymaczenko *Ofiaruję Ukrainie!* (2022),

Romana Sielskiego *Poskromienie koloru* (2023), a także wystawy Marii Prymaczenko *Marija maluje* (2023) w Narodowym Centrum „Ukraiński Dom” w Kijowie i *Zachodzące słońce / Sol Occidens* Margit i Romana Sielskich (2023) w Narodowym Muzeum Sztuki w Odessie.

Tygrys w ogrodzie. Sztuka Marii Prymaczenko

5.04 – 30.06.2024

Otwarcie: 5.04.2024, godzina 18:00

Wybrzeże Kościuszkowskie 22

Godziny otwarcia Muzeum:

wtorek-czwartek 12.:00-19:00

piątek 11:00-20:00

sobota 11:00-20:00

niedziela 11:00-18:00

Kontakt dla mediów:

Przemek Rydzewski | przemek.rydzewski@artmuseum.pl | +48 502 064 567

Materiały dla prasy:

prasa.artmuseum.pl

Zobacz więcej o wystawie:

prymaczenko.artmuseum.pl

Strona Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie:

artmuseum.pl

instytucja kultury
miasta stołecznego
Warszawy

Partner strategiczny Muzeum

**INVEST
KOMFORT**

Mecenas Muzeum i Kolekcji

Partner prawny Muzeum

Partnerzy wystawy

Patronat honorowy

Współpraca medialna

Pismo.

zwierciadło

DailyArt
MAGAZINE

chillizet

SZUM

MINT

ÇzasDzieci

НАШ ВИБІР
Підприємство з України

onet